

Danyýel Kitaby — On Altynjy San

Nyşanlar

Jeff Pippenger

2023-12-11

Daniel kitabyňyň üçünji baby barada gürrüň etmezden ozal, şol baby has doly düşünmegimize mümkinçilik berip biljek käbir pygamberlik nyşanlaryny gözden geçireris. Daniel, Hananyýa, Mişayel we Azaryýa ulanylýan baglanyşyga görä anyk pygamberlik nyşanlaryny aňlatmak üçin Mukaddes Ruh tarapyndan ulanylýarlar. Birinji bapda olar, hiç hili tapawut goýulman, dört mynasyp hökmünde görkezilýärler; bap soňunda bolsa Danieliň “ähli görnüşlere we düşüslere düşünmek” peşgesine eýedigini aýdyň görkezilýär.

Bu dört çaga barada aýdylanda bolsa, Hudaý olara ähli ylymda we paýhasda bilim hem başarnyk berdi; Danyýel bolsa ähli görnüşlerdir düşüslere düşünmek ukybyna eýe boldy. Danyýel 1:17.

Birinji bapda olar “dört”üň nyşany hökmünde bütin dünýä boýunça ahyrzamanyň günlerindäki Hudaýyň halkyny aňladýarlar. “Dört” bütindünýäni aňladýan nyşandyr, we ähli pygamberler ahyrzamanyň günleri barada sözleýärler. Birinji bapdaky dört saýlanan adam ahyrzamanyň günlerindäki Hudaýyň halkyny aňladýar, we on ýedinji aýatda ilkinji gezek Daniel bilen üç saýlanan adamyň arasynda tapawut goýulýar; bu bolsa “üç-bir utgaşmasy” diýen nyşany aňladýar.

“Üç-bir utgaşmasy” nyşany ylhamlanan Sözde gaýtalanyp duş gelýär. Ol, manysyna görä, birnäçe hakykaty aňladýar. Ol 1798-nji ýylda “ahyryň wagtynda” başlanan we merhemet möhletiniň ýapylmagy bilen tamamlanýan üç perişdäniň habarlarynyň taryhyny aňladýar. Üç habaryň hemmesi birinji perişdäniň hereketinde şekillendirilipdi, we şol hereketiň yzyna Ylham kitabyňyň on sekizinji babyndaky dördünji perişde gelýär; şeýdip, üç-bir utgaşmasy emele gelýär.

Käbir ýagdaýlarda ol birinji perişdäniň habarynyň Millerit taryhyndaky hereketini bir san bilen, üçünji perişdäniň habarynyň hereketini bolsa üç san bilen bilelikde aňladyp biler. Şeýlelikde, “üç-bir birleşmesi” “bir-üç birleşmesi” hökmünde hem görkezilip bilner. Nyşanly “üç-bir birleşmesi” nyşan hökmünde ýa biriň — üçüň önünden gelmegi, ýa-da üçüň — biriň önünden gelmegi arkaly işleýär. Daniýeliň üçünji babyndaky Nebukadnesaryň ojagynda biz ilki üç wepaly kişini görýäris, soňra bolsa Hudaýyň Ogluna meňzeş dördünjini görýäris.

Sadrah, Meşak we Abed-Nego adlı bu üç adam bagly olarak yanan ateşli fırının ortasına düştüler. O zaman Kral Nebukadnessar hayrete kapıldı; aceleyle ayağa kalktı, danışmanlarına seslenip dedi: “Biz ateşin ortasına bagly olarak üç adam atmadık mı?” Onlar krala cevap verip, “Doğrudur, ey kral,” dediler. O da cevap verip dedi: “İşte, ben ateşin ortasında çözülmüş olarak yürüyen dört adam görüyorum; onlara hiçbir zarar gelmemiştir; dördüncüsünün görünüşü de Tanrı Oğlu’na benzemektedir.” Daniel 3:23–25.

Şeksiz, Danyýeliň üçünji bapdaky altyn şekile sežde etmek hyzmatynda görkezilmändiginiň näme üçin bolandygyny bize habar berjek kämil derejede ylahy bir sebäbiň we takyk taryhy bir

hakykatyň bardygy şübhesizdir; emma pygamberlik sebäpleriniň biri şudur: eger Danyýel şol ýerde bolan bolsa, ol otly peçdäki üç-bir utgaşygynyň pygamberlik nyşanlylygyny bozardy. Gidýon bilen baglylykda, ol Gidýon we ýüz adamlyk üç toparydy. Mesih köplenç üç şägirdi bilen bile bolýardy.

Alty günden soň Isa Petrusy, Ýakuby we onuň dogany Ýahýany ýanyna alyp, olary aýratynlykda beýik bir daga çykardy. Ol olaryň önünde özgerdi; Onuň ýüzi gün ýaly şöhle saçdy, eşikleri bolsa ýagtylyk ýaly ak boldy. Matta 17:1, 2.

Bir-üç, ýa-da üç-bir; bu şol bir nyşandyr, çünki olaryň hemmesi ahyrky günleriň nähilidir bir pygamberlik bölegini aňladýar, ahyrky günler bolsa höküm günleridir. Höküm günleri 1798-nji ýylda, derňew hökümminiň 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabrynda başlanjakdygy baradaky yglan bilen başlady. Höküm günleri ýakyn wagtda geljek Ýekşenbe kanuny bilen ynsan synag möhletiniň ýapylmaga başlamagyna çenli dowam edýär, şol wagtda Hudaýyň ýerine ýetiriji hökümleri başlanýar we synag möhleti бүтінлеý ýapylýança hem-de iň soňky ýedi bela ýüze çykýança kem-kemden güýçlenýär. Nebukadnesaryň ojagy bilen baglylykda, soňra Mesih tarapyndan goşulan şol üç wepadar adam nyşany aňladýar. Altyn şekiliň bagyşlanyşynda Nebukadnesaryň imperiýasyny emele getiren ähli milletler gatnaşýardy.

Ol uzakdaky milletlere baýdak galdyrar we ýeriň aňyrsyndan olary sygyryp çagyrrar; ine, olar çalasyňlyk bilen tiz gelerler. Işaya 5:26.

Danyýlyň ýesirliginiň ýetmiş ýyly tanalmaly başga bir möhüm nyşandyr we ol ylham berlen Sözüň içinde gaýtalanyp duş gelyär. Ýehoýakimden Kire çenli döwür Danyýlyň ýesirliginiň hakyky ýetmiş ýylyny aňladýar. Ikinji Taryh kitabynda ýetmiş ýyl ýeriň dynç alyp, öz Şenbe günlerinden lezzet aljak döwrüni aňladýar. Işaya 23-de ýetmiş ýyl 1798-nji ýyldan başlap Ýekşenbe kanunyna çenli Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň taryhyny aňladýar, şeýle etmek bilen hem olar respublikançylygyň şahynyň we hakyky protestantçylygyň şahynyň ugurdaş taryhlaryny hem aňladýar. Waýt uýam ýetmiş ýyly papalygyň Garaňky Asyrlarynyň müň iki ýüz altmyş ýyly bilen deňeşdirýär.

“Şu gün Hudaýyň ybadathanasy, ýiten adam nesliniň halas bolmagy üçin niýetlenen ylahy meýilnamany ahyryna çenli dowam etdirip ýerine ýetirmäge azatdyr. Köp asyrlaryň dowamynda Hudaýyň halky öz azatlyklarynda çäklendirmä sezewar boldy. Hoş Habaryň onuň päk görnüşinde wagyz edilmegi gadagan edildi, hem-de adamlaryň buýruklaryna boýun egmäge het edip boýun bolmadyklar üstünden iň agyr jezalar berildi. Munuň netijesinde, Rebbiň beýik ahlak üzümçiligi tas бүтінлеý idegsiz galdy. Halk Hudaýyň Sözüniň nurundan mahrum edildi. Ýalňyşlygyň we yrymlaryň garaňkylygy hakyky dini bilşi бүтінлеý öçürmek bilen haýbat atýardy. Ýerdäki Hudaý ybadathanasy bu rehimsiz yzarlanmalaryň uzak döwründe, edil sürgün döwründe Ysraýyl ogullarynyň Wawilonda ýesirlikde saklanyşy ýaly, hakykatdan-da ýesirlikde boldy.” Prophets and Kings, 714.

Ýetmiş ýylyň nyşan hökmünde Garaňky Asyrlaryň müň iki ýüz altmyş ýylyny hem aňladýandygyna düşünilenden soň, Garaňky Asyrlary nyşanly görnüşde aňladýan “üç ýarym ýyl”, ýa-da “kyrk iki aý”, ýa-da “wagtlar, wagtlar we wagtyň bölünmegi” baradaky mysal nyşanly

ýetmiş ýylyň manysyny we ulanylyşyny giňeldýär.

Daniel kitabynda ýetmiş ýyl ilkinji habaryň güýje girizilmeginden höküm çykarylýança bolan döwür hökmünde kesgitlenýär. Şol döwür her bir mukaddes reforma hereketinde bar bolup, şeýle etmek bilen, ýetmiş ýyl wagt bölegine aýratyn üns bermeyän, emma şol döwrüň maksadyna ýüzlenýän hakykatyň beýleki ugurlaryny hem aňladýar. Mysal üçin, ýetmiş ýyl döwri Malaki tarapyndan Ähtiň habarçysynyň Lewiniň ogullaryny päkleýän döwri hökmünde görkezilýär. Uayt uýam Malakidäki lewileriň päklenmegini Mesihniň ybadathanany iki gezek päklemek işi bilen baglanyşdyrды. Şol bir döwür ýüz kyrk dört müňüň möhürleniş wagtynyň hem döwrüdir. Şeýle hem ol giçki ýagşyň tapgyrlaýyn dökülýän döwrüdir. Şol bir döwür janawaryň keşbiniň synag wagty bolup, ol janawaryň nyşanyna eltýär. Bu döwür şeýle hem Ýekşenbe kanunyna alyp barýan pygamberlik “taýýarlyk günü” bolup, ol hem “Sabat günü”dir. Bu döwür “ýedi wagtyň” iki bölegi bolan dargadyş wagtlaryny hem, ýygnaýş wagtlaryny hem öz içine alýar.

Danyýl kitabynda Ýehoýakim birinji habaryň güýçlendirilmeginiň nyşanydyr. Ondan soň gelýän iki patyşa bilen baglanyşykda, ol diňe hökme alyp barýan we höküm bilen tamamlanýan üç perişdäniň birinjisidir. Kir diňe bir ýekşenbe kanunynyň nyşany bolman, eýsem halas edilmegiň hem “alamatydyr”. Danyýl üçlük-birlik utgaşygynyň bir bölegi bolup, şeýle hem Hudaýyň halkynyň бүтіндүнйә derejesindäki dört görnüşli beýanynyň hem bir bölegidir. Danyýl şeýle-de Ylýas habarçysynyň nyşanydyr, we Ol Ylham kitabynda Ýahýanyň hem nusgasydyr. Ol Hudaýyň möhürini kabul edýänleriň hem nyşanydyr. “Danyýl” ady “Hudaýyň kazysy” ýa-da “hökümiň Hudaýy” diýen manyny berýär; sonuň üçin hem ol hökümiň, şeýle hem Laodikeýanyň nyşanydyr, çünki Laodikeýa “höküm edilen halk” ýa-da “höküm astyndaky halk” diýmegi aňladýar. Laodikeýanyň hökümi soňky netijede Danyýl kitabynda açylýan bilimi ret etmegine esaslanýar.

Nebukadnesar Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň hem respublikan, hem-de hakyky protestant şahasynyň nyşanydyr, şeýle hem ol başlangyjyndan ahyryna çenli Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň özüni hem alamatlandyrýar. Biz Daniel kitabyň dördünji we başynjy bablaryna gelenimizde, Nebukadnesaryň 1798-nji ýylda “ahyryň wagtyny” aňladýandygyny, Belşasaryň bolsa ýekşenbe kanunyny aňladýandygyny göreris. Nebukadnesar jezalandyrylyşyň “ýedi wagtynyň” ahyrynda guzuýyk meňzeş, imanly bir hökümdara öwrüldi, emma onuň ogly öz weýran edilmeginiň öňüsrasynda azdarha ýaly sözleýär.

Bawilonyň in soňky hökümdaryna-da, nusga hökmünde onuň ilkinji hökümdaryna bolşy ýaly, Hudaýyň Gözegçisiniň hökümi gelip ýetdi: “Eý, patyşa, ... saňa aýdylýar: patyşalyk senden aýryldy.” Daniýel 4:31. “Pygamberler we Patyşalar”, 533.

Danyýl kitabyň birinji baby 1840-njy ýylyň 11-nji awgustyndan 1844-nji ýylyň 22-nji oktyabryna çenli Millerçi hereketiň taryhyny aňladýar. Şeýle hem ol 2001-nji ýylyň 11-nji sentýabryndan ýekşenbe kanunyna çenli döwri aňladýar. Mundan başga-da, ol üç perişdäniň habarlarynyň birinjisini aňladýar; şol habarlar hem 1798-nji ýyldan ýekşenbe kanunyna çenli Amerikanyň Birleşen Ştatlarynyň taryhynyň ikinji pygamberlik nyşanyny aňladýar.

Belki, Danyýel kitabyň birinji babynyň in möhüm şekillendirişi şudur: ol Danyýel kitaby bilen Ylham kitabyň bilelikde düzýän pygamberlik kitabynda ilkinji agzalýan zatdyr. Ol

pygamberlige degişli bir okuwçynyň özleşdirmeli bolan üç pygamberlik synagynyň ilkinjisidir. Ol indiki synaglardan geçmek üçin “iýilmeli” zatdyr.

Irki Ýazgylarda, eýýäm bu makalalarda bir däl-de, birnäçe gezek getirilişi ýaly, Uýam White bir paragrafda Mesihniň taryhyndaky üç ädimli synag işini kesgitleýär, soňra bolsa indiki paragrafda Milleritleriň taryhyndaky üç ädimli synag işini kesgitleýär. Ol Mesihniň döwründe Ýahýanyň habaryny ret edenleriň Isanyň taglymlaryndan peýda görüp bilmejekdigini görkezýär. Indiki paragraf görmek isleýän adama Milleritler üçin ilkinji synagyň William Miller bolandygyny açyk görkezýär; Uýam White onuň hem Ýahýa Çomduryjy, hem-de Ylýas arkaly tumsallanylandygyny belläp geçýär. Ilkinji synagyň şol iki şaýady Daniýel kitabyň birinji babyň Ylýas habarydygyny tassyklaýar. Eger birinji bap ret edilse, onda ikinji we üçünji baplardan hiç hili peýda bolup bilmez.

Isa we ikinji perişde, öz aýratyn taryhlarynda, Ýahýa Çokundyryjy bilen birinji perişdäniň yzyanyndan geldiler. Isadan soň haçdaky höküm boldy, hem-de derňew hökümi başlananda üçünji perişde geldi. Şagirtleriň haçda başdan geçiren lapykeçligi 1844-nji ýylyň 22-nji oktýabryndaky uly lapykeçligiň nusgasydyr. Daniýel kitabyň birinji baby Ýahýa Çokundyryjy we William Miller arkaly şekillendirilen Ylýasdyr, emma ony ikinji we üçünji baplardan aýry tutup bolmaz. Şol baplar bilelikde ebedi Hoş Habardyr; ol hemişe yzygiderli üç ädimli pygamberlik synag habary bolup, iki topar ybadat edijini ilki emele getirýär, soňra bolsa olary biri-birinden aýyrýar. Şonuň üçin, eger şol üç bap biri-birinden aýrylsa, onda bu başga bir hoş habar bolardy.

Emma biz, ýa-da gökden bir perişde-de size biziň size wagyz edenimizden başga bir Hoş Habary wagyz etse, goý, lagnatlansyn. Öňem aýdyşymyz ýaly, indi ýene-de aýdýaryn: eger kimdir biri size kabul eden Hoş Habaryňyzdan başga birini wagyz edýän bolsa, goý, lagnatlansyn. Galatýalylara 1:8, 9.

Danyýl kitabyň birinji baby Ähtiň Habarçysynyň birden Öz ybadathanasyna gelmegi üçin ýol taýýarlaýar, hem-de ol çölde gygyryp duran sesi hem aňladýar. Çöl, mukaddes ýeriň we goşunyň aýak astyna salynýan, dargadylyş döwrüniň nyşany hökmünde görkezilýär. Danyýl kitabyň birinji babynda Danyýl çölde, dargadylan we gul edilen ýagdaýdadyr. Birinji babyň habary, Mesihniň Lawynyň ogullaryny tämizläp, olar bilen äht baglaşýan ikinji babyň habaryna ýol taýýarlaýar. Lawynyň ogullary Hudaýyň saýlan halkynyň nyşany hökmünde görkezilýär, çünki olar Harunyň altyn keşbiniň krizisinde Musanyň ýanynda wepalylyk bilen durupdylar; Danyýlyň üçünji baby hem altyn keşbiň krizisidir.

Şadrak, Meşak we Abednego altyn buta degişli “haýwanyň keşbi” synagynyň önüsrasynda önünden päklen lewiler ýalydyr. Bu dabarada Nebukadnesar orkestri üpjün edýär, Tir fahişesi aýdymalary aýdýar, dinden dönen ruhy Ysraýyl bolsa altyn butaň önünde baş egip, soňra sazyň astynda onuň töwereginde ýalaňaç tans edýär.

Danyýel bilen Ylham kitaplary şol bir kitapdyr, hem-de Alpa we Omega bolan Mesih häzir Isa Mesihniň Ylhamyny aňladýan kitabyň möhürlerini açýar. Onuň şol kitaba ýerleşdirýän in ilkinji hakykaty üç perişdäniň habarlarydyr. Danyýeliň ilkinji üç baby üç perişdäniň habarlarydyr. Ylham kitabyň on dördünji babyndaky şol üç perişdäniň habarlary bilen baglanyşykly hakykatlar, olaryň ilkinji gezek Danyýeliň ilkinji üç babynda agzalandygy ykrar edilende kämillige ýetirilýär.

Ylham on dördünji bapda olar ebedi Hoş Habar hökmünde tanadylýar, hem-de olar asman giňişliginde uçýar; şeýlelikde, soňky günlerde bütün dünýä hödürlenýän habary görkezýär. Danyýeliň ilkinji üç babynda bolsa, şol habary dünýä ýetirýän erkekleriň we aýallaryň tejribesi şekillendirilýär. Ylham on dördünji bap hakykatyň daşky setiridir; ol nyşanlar arkaly üç perişdäniň habaryny beýan edýär. Ebedi Hoş Habar, hem-de şol üç perişdäniň her biriniň habary, Danyýeliň ilkinji üç babynda şekillendirilen içki hakykat setiri arkaly kämillige ýetirilýär.

Ilkinji üç bap köp ajaýyp hakykatlary aňladýar, we şol hakykatlaryň biri hem, üç habaryň üç başgançakly synag işi bolup, iýmit synagynyndan ybaratdygy, onuň yzyndan görüş synagynyň gelýändigini, soňra bolsa litmus synagynyň ýetýändigidir. Elbetde, şol üç synagy atlandyrmagyň başga usullary hem bar, emma şol atlary birinji bapda aňsatlyk bilen görmek bolýar, şeýle hem olary ýene-de birinji bapdan üçünji bapa çenli görmek bolýar. Bu üç bap bir nyşan hökmünde bilelikde ykrar edilmelidir.

“Birinji we ikinji habarlar 1843 we 1844-nji ýyllarda berildi, biz bolsa häzir üçünji habaryň yglan edilýän döwründe ýaşaýarys; ýöne şol üç habaryň ählisi hem heniz yglan edilmelidir. Olar hakykaty gözleýänlere täzeden ýetirilmelidir — bu häzirki wagtda hem öňküsi ýaly zerurdyr. Biz ýazgy arkaly-da, söz arkaly-da şol yglany ýaňlandyrmaly, olaryň tertibini we bizi üçünji perişdäniň habaryna ýetirýän pygamberlikleriň ulanylyşyny görkezmelidiris. Birinji we ikinjisiz üçünji bolup bilmez. Biz bu habarlary dünýä neşirler arkaly, wagyzlar arkaly bermelidiris, pygamberlik taryhynyň ugry boýunça bolup geçen zatlary we boljak zatlary görkezmelidiris.” Selected Messages, 2-nji kitap, 104, 105.

Ikinji we üçünji baplaryň hakyky taryhynyň arasynda diňe bir gün, ýa-da bir hepde, ýa-da ýigrimi ýyl bolan bolsa-da, munuň ähmiýeti ýokdur; olar nyşanlaýyn taýdan üç synagyň yzygiderli synalşyny görkezýärler. Nebukadnesar, pygamber Daniýel arkaly Hudaýyň onuň düşüni bilip bilýändigine hem-de şol düşýşe şeýle bir ygtybarly düşündiriş berendigine haýran galyp, aňk bolupdy; munuň hakykat hökmünde kabul edilmeginden başga ýol ýokdy. Şeýle-de bolsa, üçünji bapda Nebukadnesar ikinji bapdaky ikinji synagdan geçip bilmedi; çünki ol gizlin düşüşüň ylahy manysyny ýüze çykaran Hudaýyň gudratynyň ajaýyp ýüze çykmasyndan ýokarda öz buýsançly ynsan islegini goýmagy ýüregine düwdi.

Ol üçünji bapda altyn keşbi dikeltmek bilen üçünji—synag ölçeginden geçip bilmedi. Şadrak, Meşak we Abednego bolsa bu synag ölçeginden geçdiler. Nebukadnesar ýyrtyjynyň nyşanyny kabul etdi, şol üç hormatly kişi bolsa Hudaýyň möhürini aldy. Danieliň ilkinji üç baby, Ylham kitabyň on dördünji babyndaky üç perişdäniň habarlarynyň çäginde düşünilmelidir. Bu üç bap näçe sada görünse-de, sebäbi olar şeýle bir aýdyňdyr welin, adaty mesihi çagalar üçin hekaýalar hökmünde ulanylýar, hakykatda olar, mümkin, Hudaýyň Sözüniň iň çuň manyly üç baby bolup durýar.

Geljekki makalada Danyýeliň üçünji baby bilen dowam ederis.

Butparaz patyşa Nebukadnezaryň ýöreden ýolunda görünýän bihuda şöhratparazlyk we sütem biziň günlerimizde-de ýüze çykýar we mundan beýläk hem ýüze çykmagyny dowam etdirer. Taryh gaýtalanar. Bu döwürde synag Sabat gününe boýun bolmak meselesinde bolar. Asman

älemi adamlaryň Ýehowanyň Kanunyny depelemeklerini, Hudaýyň hatyrasyny, ýagny Özi bilen buýruklaryny saklaýan halkynyň arasyndaky nyşany ýok zat, äsgerilmez bir zat edip goýýandyklaryny görýär; şol bir wagtda bolsa garşydaş bir sabat, Dura düzlügindäki beýik altyn heýkel nähili beýgeldilen bolsa, şonuň ýaly beýgeldilýär. Özlerini hristian diýip atlandyrýan adamlar dünýäni özüleriniň ýasan bu galp sabadyny berjaý etmäge çagyralar. Muny ret edýänleriň hemmesi sütemkär kanunlaryň astyna goýlar. Bu bikanunlygyň syrдыr, şeýtany güýçleriň oýlap tapyşy bolup, günä adamy tarapyndan amala aşyrylýandyr.” The Youth’s Instructor, 1904-nji ýylyň 12-nji iýuly.